

Konkurransestrategi

Ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr

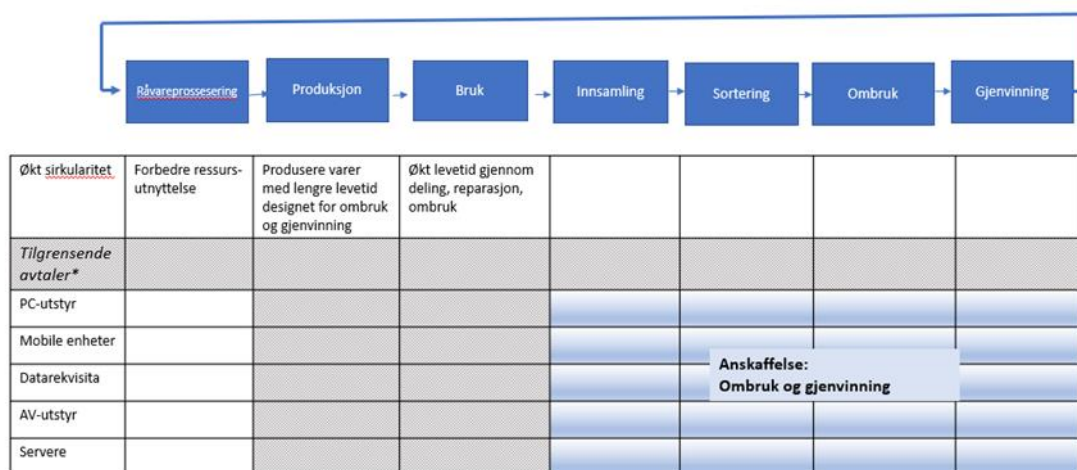


Innledning

Norge har forpliktet seg gjennom Paris-avtalen til å redusere klimagassene med 50-55 prosent sammenlignet med 1990-nivå innen 2030. Offentlig sektor må ta del i at dette målet blir nådd. DFØ skal følge opp handlingsplan for økt andel klima- og miljøvennlige anskaffelser og grønn innovasjon og således bidra til bærekraftige offentlige anskaffelser¹. Statens innkjøpssenter har betydelig innkjøpsmakt og er i en posisjon der det kan styres mot en mer økonomisk og bærekraftig utvikling.

Elektronisk avfall utgjør verdens raskest voksende avfallsstrøm. Statens innkjøpssenter sin IKT-strategi for 2022-2026 setter fokus bærekraftige, sirkulære løsninger og produkter. Strategien anbefaler blant annet at det gjennomføres en anskaffelse for «Ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr».

Figuren under viser hvordan Statens innkjøpssenter (Si) samlet sett for alle sine avtaler jobber med å redusere negativ miljøpåvirkning og fremme sirkulær økonomi innenfor IKT-kategorien.



* For planlagt fellesavtale «Multifunksjonsmaskiner og print» se punkt 2.2.2 «Definisjoner og avgrensninger»

Hensikten med dette dokumentet er å synliggjøre Statens innkjøpssenters plan og strategi for anskaffelsen av statlig fellesavtale for «Ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr» til bruk for statlige forvaltningsorgan innen sivil sektor. Avtalen vil være gjenstand for frivillig tilslutning fra kommuner. Det er første gang avtalen etableres.

Anskaffelses mål er i all hovedsak samfunnshensyn /mål, som:

- Legge til rette for at statlige virksomheter reduserer negativ miljøpåvirkning og fremmer sirkulær økonomi ved behandling av brukt IKT-utstyr.

¹ [Handlingsplan for økt andel grønne og innovative offentlige anskaffelser | Anskaffelser.no](https://www.anskaffelser.no/handlingsplan-for-okt-andel-gronne-og-innovative-offentlige-anskaffelser)

- Synliggjøre felles samfunnsansvar ved å inkludere de som står utenfor arbeidsmarkedet.

Konkurransestrategien er basert på dialog med:

- *Virksomhetene*: digital undersøkelse, innkjøpsgruppe med representanter fra 7 statlige virksomheter
- *Leverandørmarkedet*: digital undersøkelse, en-til-en samtaler, herunder samtaler med ASVL (Arbeidsgiverforeningen for Vekst- og attføringsbedrifter) og vekst og attføringsbedrifter
- *Spesialister*: Nasjonal Sikkerhetsmyndigheter (NSM), leverandørmarkedet og NAV
- *Enheter med erfaring fra tilsvarende avtaler*: Oslo og Bergen kommune, Statsforvalteren og Sykehuspartener
- *Avdelinger på tvers av DFØ*: avdeling for bærekraft og innovasjon, avdeling for analyse, samt Statens innkjøpsenters stabsavdeling for juridisk og analytisk kompetanse

Prosjektet har videre hatt kontakt og dialog med andre Nordiske og europeiske samarbeid; presentasjon av anskaffelsen på Nordic Circular ICT market dialoge Conference i finsk regi, møte med Nordens største Ombruksselskap Ingrego (Sverige) og med ProCirc (EU Interregprosjekt med fokus på pilotering av sirkulære offentlige anskaffelser).

Med utgangspunkt i ulike typer analyser er det gjort følgende strategiske valg for anskaffelsen:

- *Regionsbasert avtalemmodell*
- *Inkluderende kontrakt*
- *Prosedyre: Forhandlinger eller åpen anbudskonkurranse*

Innhold

Innledning	2
1 Behov	6
2 Formål med anskaffelsen	6
2.1 Samfunns mål.....	6
2.2 Effektmål.....	6
2.3 Rammebetingelser	6
2.4 Omfang og avhengigheter til andre avtaler og avgrensninger	7
2.4.1 Omfang.....	7
2.4.2 Avhengigheter til andre avtaler.....	7
2.4.3 Definisjoner og avgrensninger	7
3 Gjennomføring av anskaffelsen	9
3.1 Prosjektorganisasjon.....	9
4 Behovsanalyse	10
4.1 Innledning.....	10
4.2 Vurdering av behov for avtale	11
4.3 Tjenester	11
4.3.1 Sikkerhet.....	12
4.3.2 Klima og miljøhensyn	13
4.3.3 Pris og salgsinntekt.....	13
4.3.4 Lokale leverandører.....	13
4.3.5 Arbeidstrening og inkludering i arbeidslivet for utsatte grupper. Vekst og attføringsbedrifter (VAT)	13
4.4 Produkter	14
4.5 Øvrig fra brukerundersøkelsen	14
5 Markedsanalyse	14
5.1 Konkurransesituasjonen	14
5.2 Lokasjon og bedriftsstørrelse.....	15
5.3 Klima og miljø	15
5.3.1 Ombruksgrad	15
5.3.2 Transport.....	15
5.4 Reservert eller inkluderende kontrakt.....	15
5.4.1 Vekst og attføringsbedrifter	15
5.4.2 Kommersielle aktører	16

5.5 Rapportering.....	16
5.6 Trender og utviklingstrekk	17
6 Økonomisk analyse.....	17
6.1 Inntjeningspotensialet	17
6.2 Samfunnsøkonomisk analyse	19
7 Samfunnsansvar.....	20
7.1 Generelt om miljø- og klimabelastning fra IKT-sektoren.....	20
7.2 Klimaeffekten av økt ombruk.....	21
7.3 Andre miljøhensyn og gevinster.....	22
7.4 Leverandørkjeden.....	22
7.4.1 Ivaretagelse av menneskerettigheter	22
7.4.2 Salgskanaler for videresalg	23
8 Anskaffelsens rammer	23
8.1 Valg av prosedyre.....	23
9 Konkurransestrategiske vurderinger	23
9.1 Rammedokument.....	24
9.2 Reservert eller inkluderende kontrakter	25
9.3 Kommunal deltakelse.....	27
9.4 Alternative modeller.....	27
9.4.1 Inndeling av regioner.....	30
9.5 Krav	30
9.5.1 Kvalifikasjonskrav.....	30
9.5.2 Tildeling av kontrakt.....	30
9.5.3 Kontraktsutforming.....	31
10 Risikoanalyse	31
11 Implementering og avtaleforvaltning	33
11.1 Implementering.....	33
11.2 Avtaleforvaltning	33
12 Signatur og godkjenning.....	34

1 Behov

Ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr har tidligere vært opsjoner i ulike IKT-avtaler. Ved å samle dette i en avtale vil virksomhetene forholde seg til ett system, ett innsamlingspunkt og én leverandør.

2 Formål med anskaffelsen

Formålet med anskaffelsen er å legge til rette for at brukt IKT-utstyr i statlige virksomheter blir håndtert på en miljøvennlig, sirkulær og sikker måte.

2.1 Samfunns mål

- God ordning for ombruk og gjenvinning av brukt IKT-utstyr i statlige virksomheter som bidrar til redusert behov for ny produksjon og redusert avfallsgenerering.
- Å skape økonomisk vekst og arbeidsplasser gjennom anstendig arbeid er en forutsetning for bærekraftig utvikling. Statens innkjøps senter ønsker å sette retning for et mer inkluderende arbeidsliv og dermed ett mer inkluderende samfunn.

2.2 Effektmål

Avtalen vil kunne gi effektmål i form av:

- Effektiviseringsgevinst ved å samle avhending av ulikt IKT-utstyr i én avtale.
- Kvalitetsgevinst ved å befeste sikkerhet i avhending og forskriftsmessig gjenvinning.
- Økonomiske gevinster ved å tilrettelegge for videresalg/ombruk av IKT-utstyr.

2.3 Rammebetingelser

Følgende styrende dokumenter vil hensyntas ved denne anskaffelsen:

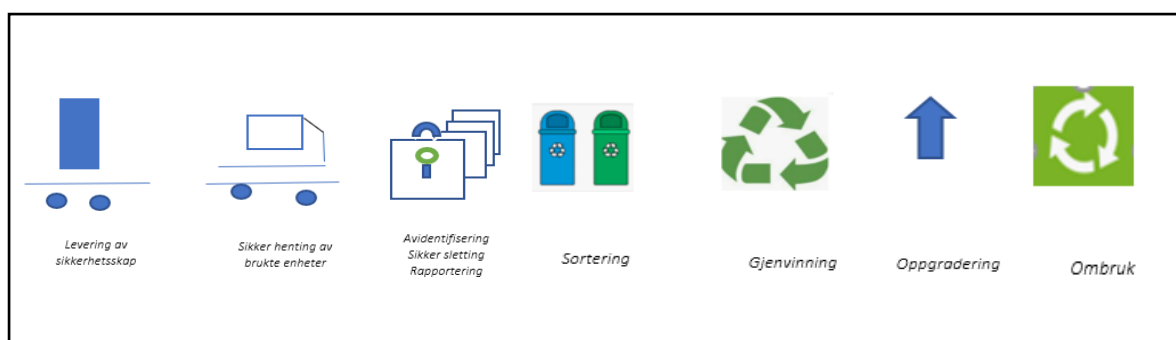
- Kongelig resolusjon, 3. september 2021
- Tildelingsbrev 20/6671 av 21.12.2020
- DFØ instruks, mål og strategier
- Sikkerhetsloven med tilhørende forskrifter
- Avfallsforskriften med tilhørende forskrifter
- Økonomireglementet (budsjettfullmakter)
- Lov og forskrift om offentlige anskaffelser
- Instruks for utrangering, kassasjon og avhending av materiell og fast eiendom som tilhører staten
- Kategoristrategi for IKT
- Handlingsplan IKT 2021
- Handlingsplan for økt andel grønne og innovative offentlige anskaffelser
- Rutine for gjennomføring av Statlige fellesavtaler

2.4 Omfang og avhengigheter til andre avtaler og avgrensninger

2.4.1 Omfang

Avtalens skal dekke statlige virksomheters behov for henting, ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr, som illustrert i figuren under.

Figur 1 «Tjenester inkludert i anskaffelsen «Ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr».



2.4.2 Avhengigheter til andre avtaler

Avtalen har grensesnitt opp mot følgende Si-avtaler:

- Mobile enheter (eksisterende og ny avtale)
- PC-klienter og skjermer (eksisterende og ny avtale)
- AV-utstyr (planlagt etablert)
- Servere (planlagt etablert)

2.4.3 Definisjoner og avgrensninger

Følgende definisjoner legges til grunn for denne anskaffelsen:

Ombruk	Produkter eller materialer brukes på nytt til samme formål som før, uten at de må bearbeides noe særlig, eksempelvis etter sikker sletting, klargjøring, mindre reparasjoner og oppgraderinger.
Gjenvinning	En samlebetegnelse for materialgjenvinning og energiutnyttelse. <i>Materialgjenvinning</i> betyr at avfall omdannes til nye produkter, for eksempel ved at et plastmateriale smeltes om til plastpellets som kan brukes til å lage nye plastprodukter. Dette blir også ofte kalt for resirkulering. <i>Energiutnyttelse</i> brukes om prosesser der energien fra avfall som brennes utnyttes i fjernvarmeanlegg som varmer opp bygg eller til å generere elektrisitet.
Salgsinntekt	En prosentsats av prisen den brukte enheten selges videre for. Salgsinntekt går tilbake til virksomheten som har levert inn utstyret.

IKT-utstyr	IKT-utstyr: Omfatter blant annet arbeidsstasjoner, servere og nettverksutstyr, periferiutstyr, telefoniutstyr, lagringsløsninger og tilleggsgutstyr.
Reservert kontrakt²	Anskaffelsesforskriften § 16-9 gir oppdragsgiveren mulighet til å begrense konkurransen til virksomheter eller programmer som har som hovedformål å integrere personer med <i>nedsatt funksjonsevne</i> eller <i>vanskeligstilte personer</i> i arbeidslivet. Bestemmelsen skal sikre disse virksomhetene en likestilt konkurranseplass. Typiske virksomheter her vil være Vekst og attføringsbedrifter (VTA).
Nedsatt funksjonsevne³	Med " nedsatt funksjonsevne " forstås personer som på bakgrunn av arten eller omfanget av deres funksjonsnedsettelse, ikke kan utøve arbeid på normale vilkår. Dette kan for eksempel være personer med langvarig fysisk eller psykisk funksjonsnedsettelse.
Vanskeligstilte personer⁴	Begrepet " " dekker en videre krets av personer enn begrepet " funksjonshemmede ". " Vanskeligstilte personer " omfatter blant annet personer som er arbeidsledige, eller personer som tilhører en vanskeligstilt minoritet eller en gruppe som på annet vis er sosialt marginalisert. Dette kan eksempelvis være rusmisbrukere eller tidligere straffedømte personer. " Vanskeligstilte personer " kan også omfatte personer som ikke har fullført videregående skole eller yrkesrettet utdanning, personer som over lengre tidsrom ikke har hatt fast lønnet arbeid, og personer som tilhører etniske minoriteter som har behov for å styrke sine språkkunnskaper, sin yrkesopplæring eller yrkeserfaring for å bedre utsiktene til fast sysselsetting.
Inkluderende kontrakt⁵	En inkluderende kontrakt er en konkurranse hvor det stilles krav til en viss bruk av ansatte som har <i>nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne</i> , eller som av andre grunner har spesielle utfordringer på arbeidsmarkedet. Inkluderende kontrakt er et konsept som ikke er beskrevet i anskaffelsesforskriften. Konseptet fremstår imidlertid som mindre inngripende i det grunnleggende kravet om konkurranse enn «reservert kontrakt». Kravet må stilles på en slik måte at

² Bestemmelsen i Anskaffelsesforskriften § 16 er generelt formulert og vil kunne omfatte bedrifter med ansatte med ulike nivåer av funksjonshemming mv. Oppdragsgiver kan antagelig foreta en nærmere avgrensning av hvilke funksjonsnivå de ansatte hos leverandørene skal ha, for å kunne delta i konkurransen. Dette for å kunne sikre at også leverandører som har funksjonshemmede med et relativt lavt funksjonsnivå får muligheten til å konkurrere på like vilkår om offentlige kontrakter, slik uttalelse fra Fornyings-, administrasjons- og kirkedepartementet til Bergen kommune av 14. desember 2011. En avgrensning må ikke gjøres på en måte som er i strid med forbudet mot diskriminering.

³ I departementets veileder til anskaffelsesregelverket er det gitt veiledning om hvem som omfattes av begrepet «funksjonshemmende». Her tillegges begrepet «nedsatt funksjonsevne» samme betydning.

⁴ I departementets veileder til anskaffelsesregelverket er det gitt veiledning om hvem som omfattes av begrepet «vanskeligstilte»

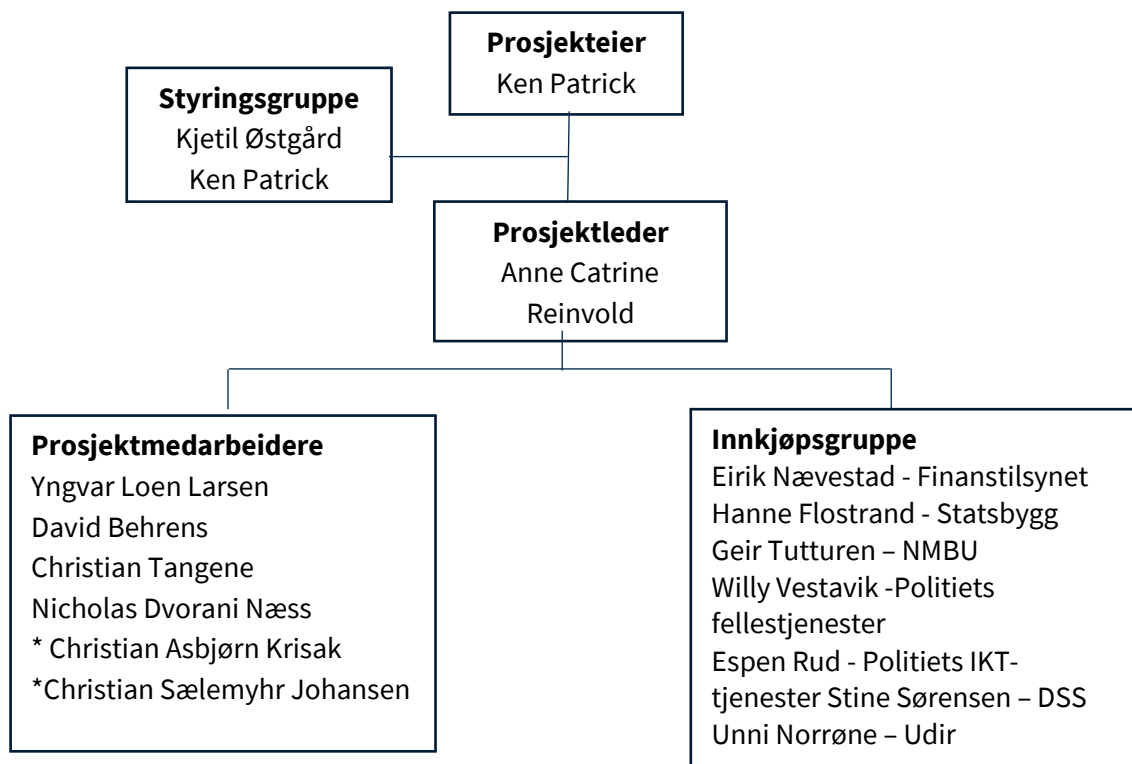
⁵ Bergen og Larvik kommune har benyttet inkluderende kontrakter. For vurdering av inkluderende kontrakt, se for eksempel Bergen kommunes byråds sak 1198/17. [Bergen kommune - Søk i politiske saker](#)

	ingen spesielle leverandører prefereres. Det kan stilles et definert krav i kontrakten om bruk av slik arbeidskraft eller det kan stilles som et tildelingskriterium.
--	---

3 Gjennomføring av anskaffelsen

Konkurransen gjennomføres i tråd med lov om offentlig anskaffelse og forskrift om offentlig anskaffelse, og vil kunngjøres på Doffin og TED gjennom konkurransegjennomføringsverktøyet EU-Supply.

3.1 Prosjektorganisasjon



- Observere prosessen

Ansvarsmatrise

Rolle	Ansvar
Prosjekteier	Overordnede avklaringer, beslutninger og godkjenninger
Styringsgruppe	Faglig veiledning, avklaringer, beslutninger og godkjenninger

Prosjektleder	Lede prosjektet iht. Prosjektplan. Rapportere til styringsgruppe.
Prosjektmedarbeidere DFØ	- Analyse - Juridisk bistand og kvalitetssikring - Bærekraft og sirkulær økonomi
Innkjøpsgruppe-deltagere	Brukermedvirkning med ansvar for: - Bistå med fagressurser for innspill og behovsverifisering - Bidra aktivt i utarbeidelse av konkurransestrategi og konkurransedokumenter - Kvalitetssikre spesifisering og kvalitet - Bistå ved evaluering som fagressurs - Bistå med implementering

4 Behovsanalyse

4.1 Innledning

Da dette er første gang avtale for «Ombruk og gjenvinning» etableres har ikke Statens innkjøpscenter tilgang på erfaringsmaterieell og statistikk som er direkte relevant.

Behovsanalysen baserer seg derfor i hovedsak på resultater fra spørreundersøkelse og diskusjoner i innkjøpsgruppen.

Prosjektet har gjennomført en spørreundersøkelse blant statlige virksomheter, der 97 av 190 virksomheter har svart. Disse representerer til sammen ca. 73 250 årsverk, altså rundt 55% av de totalt 135 000 årsverk i statlig sektor.

Spørreundersøkelsen ble gjennomført elektronisk og var delt opp i følgende seksjoner:

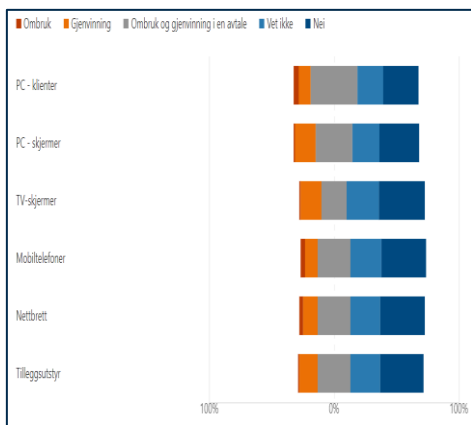
- Om virksomheten, størrelse mv.
- Interne rutiner og retningslinjer
- Tjenester som skal omfattes av avtalen
- Produkter som skal omfattes av avtalen
- Utforming av fremtidig avtale

Svarformen var dels kvantifiserbar (oppgi tall, gi karakter, kryss av) og dels fritekst der virksomhetene fikk utdype sine svar.

Innkjøpsgruppen representerer 8 ulike virksomheter som samlet sett representerer om lag 22 000 ansatte.

4.2 Vurdering av behov for avtale

Behovsundersøkelsen søkte blant annet å kartlegge behovet for en avtale innen ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr. Resultater vises ved hjelp av søylediagrammet under.



Behovsundersøkelsen viser at ca halvparten av virksomhetene, tilsvarende 80% av årsverkene, allerede har en eller annen form for avhendingsavtale. Basert på årsverk, fordeler omfanget av avhendingsavtaler seg slik:

- Ombruk og gjenvinning: ca 49%
- Gjenvinning: ca 30%
- Ombruk: < 1%

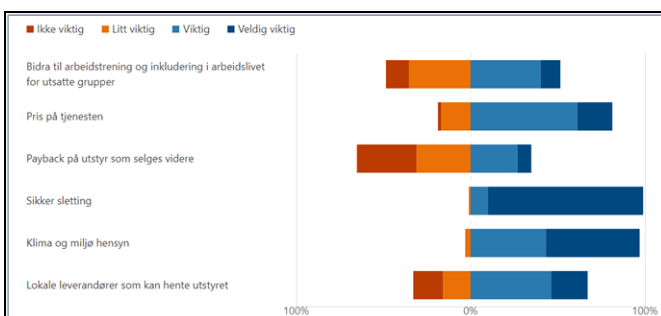
Den resterende halvparten av virksomhetene, tilsvarende 20% av årsverkene har ikke eller er usikre på om det foreligger en avhendingsavtale.

Det er verdt å merke seg at i underkant av 30% av årsverkene der avtale foreligger, kun har avtale for gjenvinning. For IKT-utstyr som er funksjonelt intakt vil ombruk som regel være langt mer miljøvennlig enn materialgjenvinning.

Det bemerkes at det finnes avtale modeller av typen «leasing-as-a-service», der ombruk/gjenvinning av IKT-utstyr er inkludert i avtalen. Omfanget av slike avtaler er imidlertid ikke stort nok til å ekskludere behovet for en egen rammeavtale på «Ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr».

4.3 Tjenester

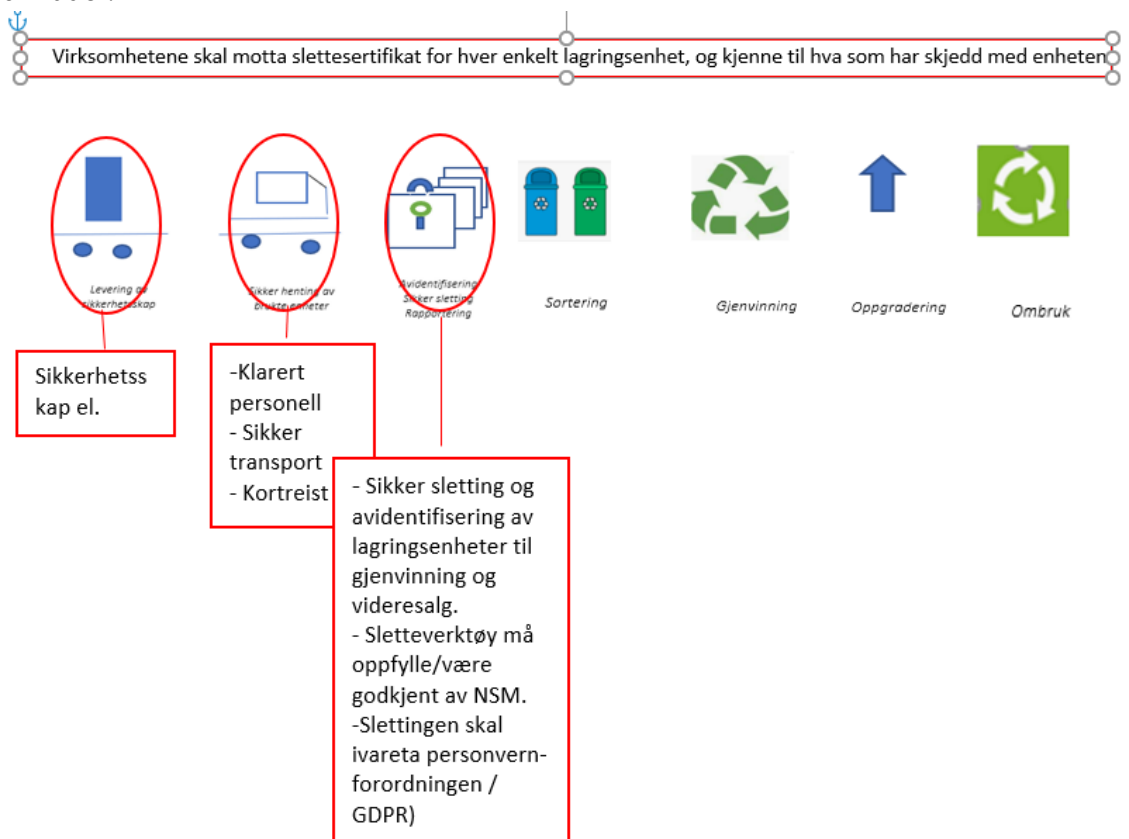
Søylene nedenfor viser resultater fra behovsundersøkelsen, der virksomhetene ble bedt om å rangere viktige områder for deres virksomhet i ny fellesavtale for ombruk og gjenvinning.



	Ikke viktig	Litt viktig	Viktig	Veldig viktig
Bidra til arbeidstrening	13,4	35,1	40,2	11,3
Pris på tjenesten	2,1	16,5	60,8	20,6
Payback	34,1	30,9	26,8	8,2
Sikker sletting		1,0	10,3	88,7
Klima og miljø		3,1	43,3	53,6
Lokale leverandører	17,5	15,5	46,4	20,6

4.3.1 Sikkerhet

Sikkerhetsaspektet vil gjennomsyre konkurransen og gjøre seg gjeldene på de fleste områder.



Prosjektet har opprettet kontakt med Nasjonale sikkerhetsmyndigheter (NSM) for ivaretagelse av sikkerhetsaspektet i anskaffelsen. NSM har gitt innspill til viktige krav å inkludere i anskaffelsen. I forkant av utlysning vil endelig kravstillelse gjennomgås med NSM.

Ved kravstillelse ser prosjektet også hen til DFØs «Kriterieveiviser⁶» for sikker innsamling, sletting, ombruk og gjenvinning av PCEr, skjermer og nettbrett.

I ett miljøperspektiv og for å øke graden av ombruk, er også sikker sletting avgjørende. Når man er usikker på om IT-utstyret gjennomgår sikker sletting, ender utstyret gjerne opp som avfall istedenfor å ombrukes.

Personvernforordningen (General data protection regulation – GDPR)

⁶ [Oversikt | Kriterieveiviseren \(difi.no\)](#)

En signert databehandleravtale (før hvert avrop) skal sikre at personopplysninger blir behandlet i samsvar med regelverket for behandling av personopplysninger. Sikker sletting vil ivareta GDPR.

4.3.2 Klima og miljøhensyn

Behovsundersøkelsen viste at tilnærmet 97% av respondentene syntes klima og miljø var «svært viktig» eller «viktig» i denne anskaffelsen. Fellesavtalen i seg selv søker å sikre et mer bærekraftig og miljøvennlig forbruk av IKT-utstyr ved at sirkularitet fremmes gjennom IKT-utstyrets livsløp.

I denne anskaffelsen vil det i tillegg være aktuelt å sette miljøkrav knyttet til:

- Transport (utslippsfri og kortreist).
- Returselskap godkjent av Miljødirektoratet (eller har en avtale med en annen lovlig mottaker som har tillatelse til håndtering av EE-avfall etter forurensningsloven).
- Leverandører som videreselger det brukte utstyret

4.3.3 Pris og salgsinntekt

Det er i utgangspunktet ikke store utgifter knyttet til tjenestene i den kommende avtalen. Dette gjenspeiler seg i svarene fra behovsundersøkelsen. «Pris» ble rangert som «veldig viktig» på lik linje med ønsket om at avtalen skal ivareta «Lokale leverandører» og etter både «sikkerhet» og «klima og miljø».

37 av virksomhetene oppgir at de har en avtale som går i «null», enkelte (14 virksomheter og 14% av de ansatte) får salgsinntekt på sin avtale mens andre får inntekter i form av videresalg til ansatte (12-17 virksomheter). Kostnader i avtalen vil i all hovedsak være knyttet til transport/frakt, leie av sikkerhetsbur, lisenser og arbeid i forbindelse med sikkerhet og arbeid i forbindelse med sortering, oppgradering og lignende.

4.3.4 Lokale leverandører

I underkant av 70% av de virksomhetene som har besvart undersøkelsen sier at lokale leverandører er «veldig viktig» eller «viktig».

Bruk av lokale leverandører er også kort omtalt i punkt 5.1.1 «Sikkerhet» og punkt og 5.3.2 «Klima og miljø».

4.3.5 Arbeidstrening og inkludering i arbeidslivet for utsatte grupper. Vekst og attføringsbedrifter (VAT)

Det vil i anskaffelsen søkes å bidra til nasjonal sysselsetting og verdiskapning ved å legge til rette for høyere yrkesdeltagelse og god utnyttelse av arbeidskraften. Tjenestene i denne konkurransen tillater oss å vurdere handlingsrommet i anskaffelsesreglene og overveie om nødvendige tjenester skal/kan utføres av VTA-bedrifter.

Resultater fra behovsundersøkelsen viser at dette aspektet er «veldig viktig» eller «viktig» for 51,5% av årsverkene. Enkelte av virksomhetene har allerede avtale med VTA-bedrifter innenfor dette området.

4.4 Produkter

Konkurransen vil ivareta rapportering innen sikkerhet, klima og miljø og pris/kick back bredere datagrunnlag innen bruk av og gjenvinning av IKT-utstyr.

4.5 Øvrig fra brukerundersøkelsen

Øvrige behov identifisert i brukerundersøkelsen og i samtale med innkjøpsgruppen relaterer seg til behov for enkle prosedyrer for bestillinger med ulikt innhold (størrelser på skap, størrelser på biler, sikkerhetsbehov ved transport og behandling av enhetene underveis i prosessen blant annet for å ivareta ulikt lovverk.

5 Markedsanalyse

Markedsanalysen baserer seg på resultater fra spørreundersøkelse samt en-til-en samtaler med potensielle leverandører (6-7 stykker). Der datagrunnlaget har krevd det, har det og blitt gjennomført samtaler med andre leverandører som ikke nødvendigvis vil være leverandør på denne avtalen.

Overordnede resultater fra dialogen er oppsummert i underpunktene av dette kapittelet.

5.1 Konkurransesituasjonen

Markedet består i dag av en blanding av store, landsdekkende aktører (for eksempel 3StepIT, Drig,) samt mindre regionale, lokale leverandører (for eksempel Foxway), herunder VTA-bedrifter (for eksempel Oslo kollega AS, Bjørkhaug Arbeidsfellesskap og OK Data).

Enkelte av de landsdekkende leverandørene er totalleverandør av utstyr og tjenester knyttet til IT der avhending, ombruk og gjenvinning er en del av IT produktenes livssyklus (leasing). Andre aktører har avhending, ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr som sin kjernevirksomhet. De fleste av aktørene gjenvinner alt av EE-avfall (enkelte har for eksempel også destruksjon av dokumenter med i sin portefølje), andre begrenser sin virksomhet til mer spesifikt IKT-utstyr, mens andre igjen kun har fokus på enkelte IKT-produkter, for eksempel mobiltelefoner og nettbrett. Samtlige leverandører tilbyr profesjonell sletting.

5.2 Lokasjon og bedriftsstørrelse

De fleste av de store aktørene har sitt hovedkontor på Østlandet. Enkelte av disse har anlegg for mottak og behandling av IKT-utstyr i de største byene som Bergen, Oslo og Trondheim. Andre har kontorer spredt utover landet, men ikke nødvendigvis anlegg for mottak og behandling. Ett par av de store aktørene vi har vært i kontakt med har etablert mottak og behandling av enhetene i Sverige, blant annet for å nå større deler av Norden.

Basert på antall ansatte klassifiseres de landsdekkende leverandørene vi har snakket med i all hovedsak som store virksomheter, med ett unntak der bedriften per i dag er en mellomstor bedrift (men sammenslåing med annen mellomstor aktør gjøre at denne trolig vil kunne klassifiseres som en bedrift med over 100 ansatte på utlysningstidspunktet). VTA bedriftene er i all hovedsak å betrakte som små og mellomstore bedrifter med alt fra 19 – 250 ansatte (gjennomsnittlig 78 ansatte med median på 49 ansatte). Se for øvrig punkt 5.4 «trender og utviklingstrekk».

5.3 Klima og miljø

5.3.1 Ombruksgrad

Samtlige leverandører opererer med høy **ombruksgrad** på brukte enheter, spesielt innenfor bærbare PC-klienter og skjermer. Et gjennomsnitt for markedet er satt inn i tabellen under punkt 6.1.1 «Inntjeningspotensialet».

5.3.2 Transport

Flere av de landsdekkende leverandørene oppgir at de benytter ekstern logistikkpartner, som Bring og PostNord. Der egne biler benyttes påpekes lange leveringstider på el-varebiler noe som bør hensyntas i utformingen av kravet til transport og målet om nullutslipp.

5.4 Reservert eller inkluderende kontrakt

Prosjektet har intensjon om at anskaffelsen skal bidra til samfunnsmessige gevinster i form av arbeidsplasser til personer/ansatte med nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne, eller som av andre grunner har spesielle utfordringer i samfunnet.

Anskaffelses omfang, dets tjenester og egnethet er diskutert med både vekst og attføringsbedrifter og kommersielle aktører (se punkt 5.4.1 og 5.4.2).

5.4.1 Vekst og attføringsbedrifter

ASVL, Oslo kollega AS, Bjørkhaug Arbeidsfellesskap og OK Data

- ASVL (Arbeidssamvirkenes Landsforening) er en interesseforening og arbeidsgiverorganisasjon for vernede bedrifter, som blant annet tilbyr varig tilrettelagt arbeid for vanskeligstilte personer (som definert i veiledningen til Anskaffelsesforskriften). ASVLs 200 medlemsbedrifter er spredt utover hele landet med intensjon om å gjøre arbeid mulig for alle, der folk bor. Medlems-bedriftene er i stor grad eid av det offentlige.
- I dialogen med ASVL ble det blant annet diskutert hvorvidt ASVL kunne danne et konsortium og inneha en koordinerende rolle for sine medlemsbedrifter under denne anskaffelsen. 33 av medlemsbedriftene sier de er interessert i å være med på kommende avtale, 2 av 3 skal ha erfaring med lignende oppgaver og innehar dermed kompetansen. De resterende ønsker å erverve seg denne kompetansen.
- VTA bedriftene som har sagt seg interessert i anskaffelsen er representert i alle fylker med ett unntak.

Prosjektet har også vært i møter og hatt skriftlig dialog med kommuner (Oslo og Bergen) som i dag mottar tilsvarende tjenester fra VTA bedrifter (Oslo kollega AS og Bjørkhaug Arbeidsfelleskap).

5.4.2 Kommersielle aktører

Gjennomgående synes aktører som responderte på markedsundersøkelsen og som vi har snakket med at målet om *reservert kontrakt* kan være vanskelig å oppnå innen denne anskaffelsen. Anskaffelsen krever mer eller mindre gjennomgående svært høye sikkerhetskrav, eksempelvis plettfri vandel/vandelsattest og sikkerhetsklarering. Flere er skeptiske til om det vil komme inn tilbud dersom dette utlyses som en reservert kontrakt. Andre viser og til argumenter som at dette er konkurransebegrensende (selv om det jo er selve hensikten med reserverte kontrakter).

Markedet som sådan stiller seg imidlertid positive til en *inkluderende kontrakt*, der det settes krav til at en viss andel av de ansatte som jobber på kontrakten eller i bedriften er personer/ansatte med nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne, eller som av andre grunner har spesielle utfordringer. Begrunnelsen for at dette er en akseptabel tilnærming ligger hovedsakelig i at ikke all håndtering av utstyret krever sikkerhetsklarering, for eksempel sortering av komponenter etter at sikker sletting er utført, og at alt utstyret ikke inneholder lagringsenheter.

5.5 Rapportering

De kommersielle aktørene har egne kundeportaler der rapporter publiseres. Rapportene som produseres dekker i stor grad behov identifisert ved kundeundersøkelsen; detaljerte oversikter over alt innlevert utstyr, hvordan enheten ble slettet, salgpris, gjenbruksgrad etc. Det er også et eget miljøregnskap med oversikt over relevante miljøbesparelser, som blant annet klimagassutslipp.

5.6 Trender og utviklingstrekk

Økende bevissthet og forventninger til bærekraftige og sikre løsninger for avhending av brukt IKT-utstyr preger markedsutviklingen. Etablering av nye bedrifter innen dette feltet er derfor forventet. Små og mellomstore bedrifter (SMBer) er viktige for norsk økonomi og står for om lag halvparten av verdiskapingen i Norge. I stortingsmeldingen om smartere innkjøp – effektive og profesjonelle anskaffelser, fremheves viktighetene av at SMBer har tilgang på og adgang til å inngi tilbud på offentlige kontrakter.

6 Økonomisk analyse

6.1 Inntjeningspotensialet

Inntjeningspotensialet i anskaffelsen er i all hovedsak knyttet til at en andel av salgsprisen ved ombruk i form av videresalg av enheter går tilbake til virksomheten. Markedet og «mer profesjonelle ombruksvirksomheter» oppgir at denne andelen kan utgjøre mellom 60-90% av salgsprisen.

Behovsundersøkelsen (se punkt 4.2 «Vurdering av behov for avtale») viser at de fleste IKT-enheter fra statlige virksomheter går til gjenvinning. Følgelig er det kun en mindre andel av utstyret som går til ombruk/videresalg. Årsaken til dette vil være flere; aspekter relatert til sikkerhet, tilgjengelige budsjettmidler, adferd og holdninger for å nevne noe.

Markedet og med mer «profesjonelle ombruksvirksomheter», angir imidlertid potensialet for videresalg til å være betydelig større enn virksomhetenes grad av ombruk.

Tabellen under viser differansen mellom virksomhetenes og markedets/» profesjonelle ombruksvirksomheter» estimerte ombruksgrad med tilhørende salgsinntekt for virksomheter ved videresalg av 3-4 år gamle PC-klienter og 5-7 års gamle skjermer. Prosentandelen for salgsinntekt er i tabellen satt til 60% av salgsverdi ved videresalg.

Tabellen #1 «Estimert inntjeningspotensialet for PC-klienter og skjerme, Statlige virksomheter».

Vare gruppe	Estimert antall enheter staten kjøper i	Pris i NOK ⁸	Antatt salgsinntekt basert på salgspris ved	Statlige virksomheter		Marked/erfaringer		Inntjeningspotensialet i mill NOK
				Estimert andel til ombruk videresalg	Salgsinntekt i 1000 NOK	Andel til ombruk videre-	Salgsinntekt i 1000 NOK	

⁸ Gjennomsnittlig pris er satt på bakgrunn av samtaler med Statsforvalteren og markedet. Markedspris gjennomsnitt markedsdialog og nettsøk

	året ⁷		videresalg ⁹	¹⁰		salg ¹¹		
PC-klienter Bærbare og stasjonære	28 000	1000	60%	18%	3 024	77%	12 936	9,91
PC- skjermer	27 000	330	60%	9%	481	78%	4 170	3,69

Kommentarer til tabellen

Det er verdt å merke seg at det er beheftet relativt stor usikkerhet til andel for ombruk i virksomhetene. Flere virksomheter mangler oversikt over antall enheter som går henholdsvis til ombruk og til gjenvinning. Rundt 35% av virksomhetene i undersøkelsen sier at avtalen mer eller mindre går i null ved for eksempel at kostnader dekkes ved at leverandør overtar eierskap til produktene og beholder inntekten ved videresalg. Der besvarelsene sier at det genereres inntekter er disse i hovedsak relatert til videresalg til ansatte. Kostnader er i all hovedsak relatert transport, sikkerhetsbur, sikkerhetslisenser og videresalg.

Det har ikke vært søkt kartlagt andel av IKT-utstyr som går til ombruk i kommunene, ei heller ombruksandel for øvrig IKT-utstyr som omfattes av denne anskaffelsen. Inntjeningspotensialet vil i tabellen over vil derfor kunne være betydelig større.

Øvrige betraktninger:

- **Markedet for videresalg;** Salgsprisen for brukt utstyr avhenger av hvilket marked utstyret selges i. For eksempel vil en få en høyere pris om en selger til det norske markedet, sammenlignet med andre markeder. Dog kan interessen for eldre versjoner av utstyr være større i andre markeder enn i det norske.
- Mulighetene for videresalg av *mobilttelefoner* derimot er betydelig mindre (fra 10-20% på det private markedet. Her er ofte dyre deler ødelagt eller redusert, slik som for eksempel knust skjerm, dårlig batteri kapasitet mm) dog opp imot 50% dersom en

⁷ Tall hentet fra Konkurransestrategi for anskaffelse av statlig fellesavtale for PC-utstyr (gjennomsnittlig kjøp på avtale i 2019 – 2021, eks leasing) og mobile enheter (Kjøp i 2020, eks leasing)

⁹ Salgsinntekts prosent er basert på dialog med Statsforvalteren, Sykehusinnkjøp og dialog med markedet – forsiktig estimert

¹⁰ Behovsundersøkelse

¹¹ Andel til ombruk/videresalg er basert på dialog med markedet, sykehusinnkjøp og Statsforvalteren

virksomhet for eksempel skal bytte ut hele mobilparken sin. Dette betyr med andre ord at mobiltelefoner i større grad enn PC-klienter og skjermer kasseres.

- **Interne retningslinjer:** Ikke uventet er ombruksandelen ved leasede enheter større. I størst grad skyldes nok dette kortere alder på produktene, men også noe kan tilskrives beskyttelse og behandling av enhetene.
- **Nye avtaler:** I nye avtaler for PC klienter og skjermer, samt i ny avtale for mobile enheter vil i større grad enn tidligere legges til rette for forlenget levetid gjennom garantiordninger, reparasjoner mm.

6.2 Samfunnsøkonomisk analyse

På ASLV sine nettsider opplyses det om at det kun finnes rundt 10.000 tilrettelagte arbeidsplasser i Norge. 67 % av alle med lettere utviklingshemning står uten arbeid eller dagsenterplass. For å oppnå samfunnsmessige gevinster, må det foreligge arbeidsplasser. Som en stor, profesjonell oppdragsgiver har Statens innkjøpscenter som mål å bidra til et mer inkluderende arbeidsliv, med de samfunns- og personlige gevinster det måtte innebære.

NAV publiserte i 2021 resultater av en analyse der målet var å anslå de samfunnsøkonomiske gevinstene av at mottakere av arbeidsavklaringspenger (AAP) kommer i arbeid, fremfor å falle varig ut av arbeidslivet og motta uføretrygd¹². Den øvre samfunnsgevinsten ble beregnet til å være i gjennomsnitt 4,7 millioner kroner per person. Samfunnsgevinsten er størst for unge mottakere, siden de har potensielt flere år igjen i arbeidslivet enn eldre. Blant mottakere 20-29 år ble dette beregnet til å være en øvre samfunnsgevinst på i gjennomsnitt 6,4 millioner kroner per person. Artikkelen gjør oppmerksom på at anslagene må tolkes med varsomhet, da slike beregninger alltid vil være forbundet med betydelig usikkerhet.

Tabell #2 «Årlig mergevinst av å unngå uføretrygd og heller komme i arbeid»

Antall nye arbeidsplasser	Estimert årlig samfunnsgevinst	4 år
1	0,25 MNOK	1 mill nok
10	0,5 MNOK	10 mill nok
30	7,5 MNOK	30 mill nok
50	12,5 MNOK	50 mill nok

Note: Beregningen tar utgangspunkt i gjennomsnittsperson på 46 år som står i arbeid til han er 65 år. Regnestykket: $46,6 \cdot 106\,399 = 5$ millioner / 19 (antall jobb år) = 263 000 nok årlig

¹² <https://www.nav.no/no/nav-og-samfunn/kunnskap/analyser-fra-nav/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd/arbeid-og-velferd-nr.2-2021/mulig-samfunnsgevinst-av-arbeid-fremfor-uforetrygd>

Inkludert i gevinsten er arbeidsinntekt, arbeidsgiver-/sosiale kostnader, skattefinansieringskostnader (og fratrukk av eventuell inntekt som ufør). Regnstykket inkluderer ikke gevinster som effekt arbeid kan ha på mental og fysisk helse eller fratrukket effekt arbeid kan ha ved å redusere fritid osv. Slike effekter er typisk vanskelig å verdsette i et samfunnsøkonomisk regnestykke, men er likevel viktig å nevne.

Uavhengig av om vekst og attføringsbedrifter engasjeres i form av en reservert kontrakt, om vernede bedrifter er underleverandører til kommersielle aktører eller om inkluderende kontrakt benyttes, vil avtalen kunne gi et positivt økonomisk samfunnsmessig bidrag i form av verdiskapning og økt sysselsetning.

7 Samfunnsansvar

7.1 Generelt om miljø- og klimabelastning fra IKT-sektoren

Elektronisk avfall utgjør verdens raskest voksende avfallsstrøm. I 2018 ble det alene generert 50 millioner tonn e-avfall.¹³ Dette har en negativ effekt på både menneskers helse, biologisk mangfold og økosystemer. I tillegg har nyproduksjon av IKT-utstyr en stor miljø- og klimapåvirkning, fra utvinning av kritiske mineraler som lithium og kobolt til produksjon og sammenstilling av ferdige produkter og transport til endelig bruker. Når IKT-utstyr ikke brukes ut hele sin forventede levetid av den første brukeren, bør det tilrettelegges for at produktene kan ombrukes av andre. Dette er i tråd med avfallspyramidens prioritering av tiltak med store miljøgevinster, der anbefalingen er å fokusere på tiltakene som ligger høyt opp i pyramidens. Ombruk reduserer behovet for nyproduksjon, hvor størsteparten av miljøbelastningen normalt kommer fra. Europakommisjonens Joint Research Center (JRC) viser for eksempel at selv om en ny bærbar PC skulle bruke ti prosent mindre energi enn en gammel, så må den brukes i hele 80 år for å kompensere for energikonsumet ved å produsere en ny bærbar PC.¹⁴ Først når den funksjonelle levetiden er nådd, bør utstyret gis nytt liv gjennom materialgjenvinning.

¹³ PACE. (2019). A New Circular Vision for electronics. World Economic Forum.

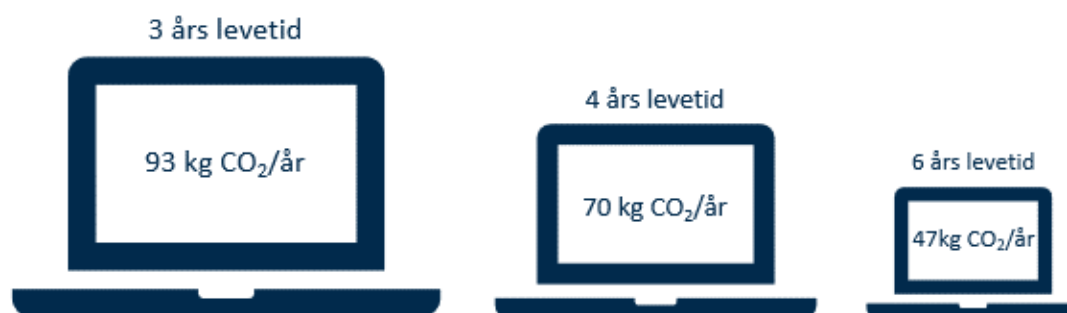
¹⁴ Alfieri, F., Sanfelix, J., D., B., Graulich, K., & Moch, K. (2019). Revision of the EU Green Public Procurement (GPP) Criteria for Computers and Monitors Technical report v1.0 Draft criteria proposal. JRC Science for poli report (ikke publisert offentlig).



Figur 1 Avfallshierarkiet for innkjøp, for mer informasjon se veiledning.paaanskaffelser.no

7.2 Klimaeffekten av økt ombruk

Denne avtalen for IKT-utstyr er blant annet ment å bidra til økt ombruk og bedre gjenvinningsrutiner med de klima- og miljøgevinstene som dette medfører. Figur 2 illustrerer potensialet for klimagassgevinster per enhet ved utvidelse av levetiden for statlige PC-klienter¹⁵.



Figur 2 Klimafotavtrykk (A1-A3) for gjennomsnittlig PC-klient fordelt per bruksår

Figuren i seg selv sier ikke noe om hvorvidt levetidsøkningen skjer internt hos bruker 1 eller etter viderefremming til bruker 2. Dette bør sees i sammenheng med Statens innkjøpsstrategi sine øvrige IKT-avtaler og kategoristrategien for IKT, der et uttalt mål er å øke levetiden IKT-utstyret har internt hos statlige virksomheter. Først når utstyret ikke kan brukes internt skal

¹⁵ Utregningen er basert på en antagelse om at forlenget levetid for en PC-klient erstatter behovet for å kjøpe nytt, og dermed belastningen fra råvareutvinning og produksjon. Klimafotavtrykkstallet som er brukt er et gjennomsnittstall basert på en metastudie av flere livssyklusanalyser av forskjellige PC-klienter, se [Produktdata-baser: miljøfordelar med återbruk \(ivl.se\)](http://Produktdata-baser:miljofordelar-med-aterbruk(ivl.se)). Transportfase fra fabrikk til første bruker er ikke inkludert i estimatet, og det er heller ikke energibruk i bruksfasen eller transport og oppgradering mellom bruker 1 og bruker 2. Disse fasene antas derimot å utgjøre en relativt liten andel av det samlede klimafotavtrykket, se f.eks foxway-handprint-report-laptop-eng.pdf.

det videreføres til ombruk. Allikevel er det viktig for den totale klimagassbelastningen at brukbart utstyr videreformidles til en ny bruker og erstatter behov for nyinnkjøp.

To delmål for å redusere klimagassbelastningen fra statlig IKT-utstyr er derfor 1) å sørge for lengst mulig levetid internt, og 2) å sørge for lengst mulig levetid totalt sett. For PC-klienter er det et fornuftig mål basert på tallene fra tabellen i kapittel 6.1 å strekke seg mot en intern levetid på 4 år, og en total levetid på 6 år. Hvis vi antar at dagens levetid kun er 3 år vil dette i så fall redusere den totale klimagassbelastningen med 50%. Hvordan en bør allokere den totale klimagassgevinsten mellom bruker 1 og 2 er ikke noe som tas standpunkt til her, men som bør avgjøres ved eventuell føring av gevinstene i et klimagassregnskap.

7.3 Andre miljøhensyn og gevinster

I tillegg til reduserte klimagassutslipp vil en velfungerende ombruksavtale ha flere andre positive miljøeffekter. Den vil blant annet bidra til redusert press på ikke-fornybare ressurser og reduserte utslipp av miljøgifter til vann, jord og luft. For IKT-utstyret som ikke kan ombrukes, vil også materialgjenvinning sørge for flere av disse positive miljøeffektene. Her vil det være viktig at leverandør samarbeider med returselskap godkjent av Miljødirektoratet eller har et tilsvarende system som sikrer håndtering av utstyret i tråd med forurensningsloven. I tillegg vil det være positivt hvis avtalen stimulerer til materialgjenvinning utover det som er lovpålagt. Avfallsdeponering bør unngås så langt det er mulig.

Det at avtalen stimulerer til ombruk og gjenvinning er definitivt det viktigste miljøaspektet. Det kan allikevel være fornuftig å stille krav til nullutslippstransport fra tilbyderne i konkurransen, spesielt i de større byene der eventuelle underleverandører lettere kan oppfylle kravet.

7.4 Leverandørkjeden

7.4.1 Ivaretagelse av menneskerettigheter

IKT-utstyr står på DFØs høyrisikoliste over innkjøps kategorier med særlig høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i leverandørkjeden. I denne anskaffelsen er det hovedsakelig tjenester som skal anskaffes og i stor grad vil vi ha kontroll på leverandørkjeden. Anskaffelsen vil legge til rette for ombruk og dermed lavere etterspørsel etter produkter der det er høy risiko for brudd på grunnleggende menneskerettigheter i produksjonen av IKT-utstyr. Anskaffelsen vil dog rette oppmerksomhet på leverandører/kanaler der videresalget av brukt IKT-utstyr skjer. Krav til begrensninger på hvor utstyret skal videreselges og sporbarhet med mer vil være nødvendig å etablere.

7.4.2 Salgskanaler for videresalg

Leverandørene benytter ulike salgskanaler for videresalg av brukt IKT-utstyr. Avtalen må så langt det lar seg gjøre sikre at videresalg av brukt utstyr til land uten system for forsvarlig håndtering av IKT-avfall ikke forekommer.

8 Anskaffelsens rammer

Anskaffelsen skal gjennomføres i tråd med Forskrift om offentlige anskaffelser (FOA) del I og III.

8.1 Valg av prosedyre

Flere aktører i markedet har ytret behov/ønske om at anskaffelsen skal gjennomføres etter forhandlet prosedyre. I all hovedsak begrunnes dette med nødvendigheten av å forklare forhold rundt prisingen, spesielt rundt virksomhetenes salgsinntekt ved videresalg. Verdi på brukt IKT-utstyr varierer i stor grad og betegnes ofte som ferskvare. Prisene baseres på den enkelte aktørs gradering av utstyret og på «tech-cut» (alder, generasjon ol).

Si vil etter veiledende kunngjøring (er) der blant annet tilbakemeldinger fra potensielle leverandører på prisskjema ha ett bedre grunnlag for å avgjøre om vi har kommet frem til eller om vi kan komme frem til en enhetlig forståelse av prisingen i denne konkurransen.

Det er altså behov for ytterligere arbeid med konkurransedokumentene og prisskjema for å avgjøre om dette blir en åpen anbudskonkurranse eller en forhandlet prosedyre.

Det er verdt å nevne at avgjørelsen vil kunne ha innvirkning på tidsplanen for anskaffelsen.

9 Konkurransestrategiske vurderinger

Innkjøpsstrategi og tildelingsmetode vil søke å understøtte anskaffelsens mål samtidig som man ivaretar følgende:

1. Bevare konkurransen i leverandørmarkedet gjennom strukturering/organisering av selve anskaffelsen (se kapittel 9.4)
2. Bidra til et mer inkluderende arbeidsliv gjennom kontrakts krav eller tildelingskriterier (se kapittel 9.2)
3. Sikre god brukertilfredshet for virksomhetene gjennom utforming av kravspesifikasjon og tildelingskriterier (se kapittel 9.5)
4. Balanserte og stimulerende avtalevilkår for virksomhet og leverandør gjennom kontraktsutforming (se kapittel 9.5.3)

9.1 Rammedokument

Gjennom kongelig resolusjon fra 3. september 2021 har DFØ fullmakt til å inngå felles innkjøpsavtaler for sivile virksomheter i statsforvaltningen. Resolusjonen presiserer at DFØ også skal utarbeide et rammedokument med anbefalinger for bruk og oppfølging av avtalen slik at den enkelte virksomhet best settes i stand til å nå anskaffelsens mål. Dokumentet utarbeides før kontraktsignering og vil kommuniseres til virksomhetene før implementering av avtalen. Etterlevelse og den faktiske gevinstrealiseringen er den enkelte virksomhet sitt ansvar.

Elementer som vil inngå i rammedokumentet er hentet fra blant annet fra dialog med «profesjonelle virksomheter», det vil si virksomheter som har fokus og erfaring med ombruk av IKT-utstyr.

Tabell # 3 «Føringer i rammedokument»

Tiltak	Område	Kommentar
Implementering		
Forankring	Generelt	Behovsundersøkelsen viste at ca ¼ del av virksomhetene var usikre på om det forelå en avtale for ombruk og/eller gjenvinning av IKT-utstyr. Ved å gjøre kjent at det foreligger en avtale, med salgssinntekt og ombruksperspektiv vil en styrke ansatte sin forståelse og bevissthet rundt avtalen.
Kommuniser forventninger	Miljø	Økt bevissthet blant ansatte bidrar trolig til at flere leverer inn. Øker ombruksgrad og reduserer sannsynligheten for at enheten blir liggende i skuffen
	Økonomi	Økt ombruksgrad av produkter og trolig mer salgssinntekt
Interne retningslinjer		
Ta vare på utstyret	Økonomi	Øker sannsynligheten for god pris ved videresalg og dermed salgssinntekt til virksomheten
	Miljø	Øker sannsynligheten for ombruk. For IT-utstyr som er funksjonelt intakt vil ombruk som regel være langt mer miljøvennlig enn materialgjenvinning
Leverer inn tilbehør	Økonomi	Økt salgspris og dermed salgssinntekt ved videresalg der utstyr kan selges komplett, for eksempel med lader, tastatur mm
	Miljø	Mest mulig positiv effekt på miljøet
Gode rutiner deriblant kontroll på utstyret (inventarliste)	Økonomi og miljø	Oversikt over utstyret letter kontroll på innsamling av utstyret og dermed øker sannsynligheten for videresalg av flere produkter
Hvis mulig: Intern redistribusjonsliste med mulighet for oppgradering, enkle reparasjoner og reinnstallasjon	Økonomi og miljø	Mer ombruk internt og dermed redusert belastning på miljø og behov for nytt utstyr
Vask/rens av utstyret	Økonomi	Erfaringer viser at en rask vask/rens av utstyr som skal til ombruk, gir mer inntekter enn utgiftene ved ressursbruk.

Slette bruker før innlevering	Økonomi og miljø	Tillater leverandør av tjenesten til å utføre sikker sletting av enheten slik at denne kan gå til ombruk og ikke gjenvinning.
Unngå salg av utstyr til ansatte	Miljø	Enheterne ombrukes, dog viser det seg at utstyr ofte blir liggende igjen i skuffer og skap hjemme og ikke leveres videre enten til ombruk eller gjenvinning
	Økonomi	Ressursbesparende for IT-avdelingen ved at ansatte ofte tilbake med utstyr dersom det ikke fungerer som forventet. Virksomheter må og forholde seg til fordelsbeskatning og til Kjøpsloven ¹⁶
Avtaleforvaltning		
Etterlevelse av kontrakt	Samfunnshensyn	Oppfølging av vekst og attføringsbedrifter/arbeidsmarkedstiltak, oppdragsavtaler mm
	Miljø	Oppfølging av kontrakt i form av rapporter, statusmøter og dialog
Oppfølging av leverandør	Samarbeidspart	Det vil i konkurransen stilles krav om at leverandør proaktivt skal være en samarbeidspart for virksomhetene innenfor avtalens omfang. Følg opp leverandør også på dette
	Rolleavklaring	Kartlegg hvem som skal gjøre hva – også sett opp mot Si
	Etabler et dataunderlag og statistikk	Følg opp leveranser av og tall i rapporter.

9.2 Reservert eller inkluderende kontrakter

Anskaffelsens fremste mål er å redusere behovet for ny produksjon samt redusere avfallsgenerering. Dette krever god kompetanse for eksempel kompetanse innen sikker sletting, til å utføre reparasjoner, ett godt utviklet apparat for videresalg og dertil ombruk av enheter.

¹⁶ Ved overdragelse av eiendomsretten til datautstyr fra arbeidsgiver til arbeidstaker, foreligger det en *skattepliktig fordel* hvis arbeidstakeren betaler en lavere verdi enn markedspris. Dersom utstyret selges til under markedspris, skal den skattemessige fordel settes til differansen mellom markedsverdien og vederlaget som faktisk er betalt av den ansatte. Dersom en markedsverdi ikke kan påvises, har skatteloven regler om at verdien settes til en prosentandel av kostpris som beregnes ut fra alder på utstyret. Med kostpris menes arbeidsgiverens faktiske anskaffelseskostnader inkl. mva. og fratrukket eventuelle rabatter.

Kjøpsloven: salg av utstyr mellom arbeidsgiver og arbeidstaker vil være regulert av lov om kjøp (kjøpsloven) av 13. mai 1988 nr. 27 med de rettigheter og plikter dette innebærer. At kjøpsloven får anvendelse på kjøpet, vil kunne føre til uønskede utfordringer mellom en ansatt og arbeidsgiver, for eksempel en tvist om det foreligger en mangel ved gjenstanden som er kjøpt. Kjøpsloven er imidlertid fravikelig (deklaratorisk) ved avtale mellom kjøpspartene slik at partene kan avtale andre regler enn det som fremkommer av kjøpsloven skal legges til grunn for salget. Dette vil imidlertid være lite gunstig for den ansatte.

Dernest kommer anskaffelsens mål om å skape økonomisk vekst og nye arbeidsplasser gjennom anstendig arbeid.

Merk: Si har kartlagt i Vedlegg 1 om ASVL kan organisere seg som et konsortium for å delta i konkurransen og hvorvidt denne organisasjonsformen vil være tilstrekkelig for å kvalifisere ASVL som leverandør.

Vurderingen presentert i tabellen under baseres på ovenstående analyser, nettsøk og erfaringsutveksling med virksomheter der konkurransen har vært reservert og VTA bedrifter har fått kontrakt.

Tabell #5 «Vurdering av reservert eller inkluderende kontrakt sett opp mot anskaffelsens mål»

Anskaffelsens mål	Reservert, VTA bedrifter	Inkluderende	Kommentar
Samfunns mål			
Miljø	Tilbakemeldinger heller i retning av at en trenger mer profesjonell kompetanse/aktører bla for å sikre både ombruk og gjenvinning av komponenter så langt som mulig.		Avtaler med VTA bedrifter er/kan være i form av en ikke-eksklusiv avtale
Inkluderende samfunn	Setter tydelig retning og enklere å nå mål om inkluderende samfunn	Målet om et mer inkluderende samfunn nås	
Effekt mål			
Effektivitet ved å samle alt i en avtale			Mest ett virksomhets internt anliggende
Kvalitet med fokus på sikkerhet	Har avtaler i dag der sikkerhet ivaretas, dog ikke kunder underlagt sikkerhetsloven	Enklere å tilpasse oppgaver avhengig av bla sikkerhetsnivå	
Økonomiske gevinster	Mindre utviklet salgsapparat inkl. nettbutikk		Trolig mindre videresalg og mindre salgsinntekt

Konklusjon:

Basert på ovenstående vurdering heller konklusjon i retning av at anskaffelsen organiseres som en *inkluderende kontrakt*. I all hovedsak bygger konklusjonen på at salgskanaler hos kommersielle aktører er bedre utviklet og tilrettelagt for videresalg av brukte enheter. Anskaffelsens fremste mål – mest mulig ombruk og redusert avfallsgenerering – vil være enklere å nå ved å organisere anskaffelsen som en inkluderende kontrakt. Det kan også nevnes at konseptet med inkluderende kontrakt fremstår som mindre inngripende i det grunnleggende kravet om konkurranse enn en «reservert kontrakt»

Vurderinger rundt hvordan kravet om inkluderende kontrakt skal stilles (hvorvidt VTA bedrifter for eksempel skal være underleverandører til kommersielle aktører eventuelt hvor stor andelen av ansatte med nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne skal være, om andel skal knyttes til bedrift eller kontrakt vil vurderes ytterligere ved utarbeidelsen av konkurransedokumentene.

9.3 Kommunal deltakelse

Deltagelse på Statlige fellesavtaler har inntil nylig vært forbeholdt statlige virksomheter. Fra februar 2022 ble imidlertid kommuner og fylkeskommuner gitt mulighet til å frivillig tilslutte seg avtaler etablert av Statens innkjøpscenter.

Per nå og i arbeidet med utarbeidelse av strategien for denne anskaffelsen, er det fra prosjektets ståsted få eller ingen forhold som tilsier at kommuner ikke skal kunne tilslutte seg denne avtalen på frivillig basis. Omfanget og innhold i anskaffelsen er for eksempel av en slik karakter at behovet kan dekkes uten nevneverdige spesialtilpasninger, regioninndeling av avtalen åpner i større grad opp for deltagelse av små og mellomstore og lokale leverandører, krav til miljø og bærekraft blir ivaretatt mm.

For kommuners vurdering bør det nevnes at flere av VTA bedriftene som leverer tjenester innen ombruk og gjenvinning av IKT-utstyr kan være organisert som et kommunalt eid foretak. Utførelse av tjenester i egenregi (ved leveranser til sin kommune) vil ikke være omfattet av anskaffelsesreglene. Dette betyr blant annet at kommuners potensiale for besparelser i form av ressursbruk og prosesskostnader, ikke nødvendigvis er nevneverdige ved deltagelse på denne konkrete statlige avtalen. Dette, sammen med at viktige samfunnshensyn blir ivaretatt, kan påvirke antall kommuner som velger å tilslutte seg denne statlige felles avtalen.

Hvorvidt den enkelte kommune endelig tilslutter seg avtalen eller ikke avhenger altså av kommunens egne vurderinger, dets strategiske krav og mål.

9.4 Alternative modeller

Oppdragsgiver er gjennom FOA § 19-4 pålagt å vurdere om en anskaffelse skal deles opp i delkontrakter. Formålet med bestemmelsen er å gjøre det lettere for små og mellomstore (SMBer) bedrifter å delta i konkurranser om offentlige kontrakter at oppdragsgiver kan velge å dele opp anskaffelsen i delkontrakter.

Som beskrevet til under markedsanalysen, består markedet av en blanding av store landsdekkende aktører, samt mindre regionale, lokale leverandører, herunder VTA-bedrifter.

Tabellen under presenterer en overordnet vurdering av de ulike avtalemodellene sett opp mot avtalens omfang, behov og anskaffelsen mål (se for øvrig punkt 2 «Formål med anskaffelsen» og punkt 5 «Behovsanalyse»).

Tabell # 4 «Vurdering av ulike avtalemodeller»

Landsdekkende avtale						
	En leverandør		Parallelle leverandører og fordeling		Parallelle leverandører og mini-konkurranser	
Anskaffelsens effektmål og tjenester	Fordeler	Ulemper	Fordeler	Ulemper	Fordeler	Ulemper
Sikkerhet		Lange transportetapper – fare ved stans. Sikkerheten avhenger dog av sikkerhet i prosessen		Lange transportetapper – fare ved stans. Sikkerheten avhenger dog av sikkerhet i prosessen		Lange transportetapper – fare ved stans. Sikkerheten avhenger dog av sikkerhet i prosessen
Klima og miljø hensyn		Trolig lange transportetapper		Trolig lange transportetapper		Trolig lange transportetapper
Markeds hensyn		Stenger ute alle bortsett fra vinneren i 4 år	Ødelegger ikke markedsbalansen		Ødelegger ikke markedsbalansen	
SMBer/Lokale leverandører		Stenger for SMBer og lokale leverandører		Stenger for SMBer og lokale leverandører		Stenger for SMBer og lokale leverandører
Arbeids trening	Vil kunne oppfylles	Mindre sannsynlig at arbeidstrening skjer i nærmiljøet	Vil kunne oppfylles	Mindre sannsynlig at arbeidstrening skjer i nærmiljøet	Vil kunne oppfylles	Mindre sannsynlig at arbeidstrening skjer i nærmiljøet
Ressurs besparende	- En implementerings prosess - En leverandør	Kapasitetsutfordringer ved implementering og oppfølging for leverandør?	- En implementerings prosess - En leverandør	Mer forvaltning Ulike betingelser	- En implementerings prosess - En leverandør	Ressurskrevende å kjøre mini konkurranser
Økonomi i anskaffelsen	Stordriftsfordeler					Mer krevende forvaltning
Annet	Like betingelser for hele staten		-Kan bygge inn mekanismer for å redusere sårbarheten til den enkelte leverandør	Alle får ikke beste leverandør	Kan bygge inn mekanismer for leveransesikkerhet, slik at bestilling går til neste leverandør dersom nummer en ikke kan levere	Nødvendig med god informasjon for å skape forståelse hos virksomhetene

* Samtale med statsforvalteren viser at det tar mye tid og at forskjellene er små på tilbud, så vinningen går mer enn opp i spinningen

Oppdelt avtale		
	Basert på region	Delavtaler per kategori*

Anskaffelsens effektmål og tjenester	Fordeler	Ulemper	Fordeler	Ulemper
Sikkerhet	Kortere transportetapper og redusert sannsynlighet for stopp			Transportetapper kan bli like lange som ved nasjonale avtaler og med flere leverandører, økt sannsynlighet for stopp
Klima og miljø hensyn	Kortere transportetapper			Transportetappene kan bli like lange som ved nasjonale avtaler og med flere leverandører
Markedshensyn	Ødelegger ikke markedsbalansen		Ødelegger ikke markedsbalansen	
SMBer/Lokale leverandører	-Åpner opp for SMBer -Kan utnytte lokale leverandørers fordeler		-Åpner i noe større grad opp for SMBer da det er to avtaler	Trolig vil det være landsdekkende leverandører der SMBer nok går inn i rollen som underleverandør
Arbeidstrening	- Vil kunne oppfylles - Mer sannsynlig at arbeidstrening skjer i nærmiljøet		Vil kunne oppfylles	Konkurransen har bare to mulige kategorier -Lite trolig at arbeidstrening skjer i nærmiljøet
Ressursbesparende	Ett enkelt kontor har kun en leverandør å forholde seg til	Flere leverandører å forholde seg til for virksomheter som er representert med kontorer i flere regioner -Ulike betingelser internt i virksomheter som opererer i flere regioner -Økt administrasjon		Blir i realiteten trolig to helt adskilte avtaler, med mer forvaltning og krevende å sortere
Økonomi i anskaffelsen		Stordriftsfordelene uteblir		Kan virke kostnadsdrivende og lite effektivt
Annet		Den interne organiseringen til virksomhetene er ikke nødvendigvis sammenfallende med de regionene vi definerer	Sikrer at vi tildeler de beste leverandørene innenfor hver kategori	

5. Vurderes ut ifra to kategorier; en for lagringsenheter og en for «øvrige».

6. Salgsinntekts % øker dersom en får solgt for eksempel lader og tastatur skjerm (altså tilbehør som ville vært i «Øvrige» kategorien sammen med PC. En slik oppdeling vil altså trolig påvirke pris for videresalg og hvor lett det er å selge videre; altså ombruksgraden

Tabellen over viser at **Regionsinndelt avtale** vil være best egnet for denne anskaffelsen. Markedshensyn (hensynet til SMBer, lokale leverandører og nærhet til hjem for folk på arbeidstiltak), lavere transportutslipp (kortere reise) samt sikkerhetsaspektet (antall mellomlagringer, færre stopp) taler for en regions basert inndeling av avtalen. Det vurderes dithet at nevnte elementer veier opp for økt ressursinnsats ved å administrere flere leverandører. Avtalemodell er gjennomgått og behandlet i innkjøpsgruppen.

9.4.1 Inndeling av regioner

Det er flere faktorer som vil påvirke selve inndelingen av regioner for denne anskaffelsen. I det videre arbeidet er det planlagt dialog med virksomheter som har kontorer flere steder i landet for å søke å sikre en hensiktsmessig inndeling av avtalen.

Arbeidet vil videre kunne påvirkes av den kommunale tilslutningen og lokaliseringen av disse.

9.5 Krav

9.5.1 Kvalifikasjonskrav

Følgende kvalifikasjonskrav er foreløpig vurdert som egnet i denne konkurransen:

- Krav til Leverandørens registrering jf. FOA § 16-2
- Krav til og dokumentasjon av leverandørens økonomiske og finansielle kapasitet, jf. FOA § 16-3 og § 16-4
- Krav til og dokumentasjon av leverandørens tekniske og faglige kvalifikasjoner, jf. FOA § 16-5 og § 16-6
- Krav til kvalitetssikringsstandarder, jf. FOA § 16-7

9.5.2 Tildeling av kontrakt

Tildeling av kontrakt skjer på basis av hvilke leverandører som leverer tilbud med

- *det beste forholdet mellom pris og kvalitet.*

Pris: Avhending av utstyr er ikke ansett som en kostbar anskaffelse.

Kvalitet: Kvalitetskrav som for eksempel sikkerhet og miljømål er derimot av avgjørende betydning.

Tentativt vil konkurransen tildeles på basis av at *pris vektet med 20 – 30 % og kvalitet med 80 -70%.*

Tjenesten vil spesifiseres gjennom:

- Absolutte krav:
 - Sikkerhetsrelaterte absolutter, for eksempel bruk av sletteverktøy godkjent av NSM, slettesertifikat på alle enheter
 - Ikt-utstyr som ikke kan settes i stand for ombruk, skal gjenvinnes i henhold til de miljøkrav som stilles i avfallsforskriften og forurensningsloven
 - Videre salg av brukt utstyr til land uten system for forsvarlig håndtering av EE-avfall skal ikke forekomme

Tentative tildelingskriterier

- Sikkerhet (utover absolutte krav)
- Miljø (utover absolutte krav)
- Samhandling (Bestillingsløsning, rapportering, responstid, partner ol)

Ytterligere kartlegging er nødvendig for å definere kravsform (tildeling- eller kontrakts krav) for «Andel varig uføre og som arbeider i varig tilrettelagt arbeid». Følgelig er andel «personer/ansatte med nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne, eller som av andre grunner har spesielle utfordringer» heller ikke endelig satt. Se for øvrig punkt 9.2 «Reservert eller inkluderende kontrakter».

9.5.3 Kontraktsutforming

For denne konkurransen vil Statens innkjøpscenters standardavtale for tjenestekjøp med bilag benyttes. Tilpasninger til denne anskaffelsen vil gjøres i bilagene.

I tillegg til en balansert kontrakt vil det vurderes hvorvidt utforming av diverse klausuler kan stimulere leverandører til ytterligere ombruk av enheter.

Per nå diskuteres for eksempel hvorvidt reduksjon i salgsinntekt til virksomhetene ved en høyere andel ombruk enn antatt, kan gi leverandørene ett incitament til ytterligere anstrengelse for å få enheten ombrukt. Et slikt incitament må imidlertid ikke medføre at for eksempel utstyr gis bort. Da øker sannsynlighetene for at utstyret blir liggende i skuffen hjemme hos folk og går på bekostning av forskriftsmessig gjenvinning.

Prosjektet er i dialog med markedet for å ytterligere kartlegge om det er noe kontraktuelle grep vi bør gjøre for å legge til rette for økt ombruksgrad. Diskusjonen tas også videre i innkjøpsgruppen.

10 Risikoanalyse

Risikovurdering	Sannsynlighet	Konsekvens	Risikoreduserende tiltak
Klima og miljø	Lav	Lav	Vurderer klausuler med incentiv for å fremme ombruksgrads Stille krav til leverandør og dennes videresalgskanal - godkjente gjenvinningsstasjoner - gjennomsiktighet/sporbarhet - rapportering og dokumentasjon - innsyn, revisjoner og sanksjoner
Sikkerhet	Lav	Høy	Tydelige krav og oppfølging av disse -besøk og revisjoner «on-site» -bekreftelser og dokumentasjon Prosjektet har dialog med NSM for å sikre at riktige krav blir stilt
Samfunns mål	Lav	Lav	Oppfølging av avtalen relatert til andel «personer/ansatte med nedsatt funksjonsevne eller arbeidsevne, eller som av andre grunner har spesielle utfordringer », dialog med NAV for å stille rett dokumentasjonskrav
Sosialt ansvar (etisk handel)	Lav	Lav	Stille krav til leverandør og dennes videresalgskanal. - Etiske krav -Gjennomsiktighet/transparent - Innsyn, revisjoner og sanksjoner
Kontraktsbetingelser	Lav	Lav	Jevnlig kontraktsoppfølging
Behovsforståelse	Lav	Lav	Gjennomført behovskartlegging Dialog med innkjøpsgruppen Dialog med andre virksomheter som har erfaring fra tilsvarende anskaffelser
Feil valg av avtalemodell og inndeling av regioner	Lav	Middels	Dialog med virksomheter som har kontorer i flere regioner.
Manglende tilbud fra leverandørmarkedet.	Lav	Lav	I planleggingsfasen har anskaffelsen blitt gjort kjent i markedet gjennom dialog med potensielle leverandører, markedsundersøkelse, en-til-en møter og skriftlig dialog. Konkurransen kan oppleve manglende tilbud på enkelte regioner. Det vurderes derfor behov for å stille krav til at de mest attraktive regionene betinger at leverandører også dekker mindre aktive regioner.
Høyt fravalg, manglende avtalelojalitet	Middels	Middels	Tydelig informasjon om avtalen og god oppfølging av virksomhetene og leverandørene.
Måloppnåelse	Lav	Lav	Klima og miljø:

			-Stille krav om dokumentasjon og rapportering - Sikkerhet: Prosjektet er i dialog med NSM rundt sikkerhet. Generelt: -«On-site» revisjoner, rapporteringskrav
Manglende kommunikasjon mellom Si og statlige virksomheter vedr. fellesavtalen og evt. retningslinjer.	Middels/Lav	Middels	Tilrettelegge for solid implementering av avtalen, klargjøre grensesnitt opp mot andre avtaler virksomhetene måtte ha, tydelige føringer i rammedokument, tydelige roller (SI / lokale avtaleforvaltere) og ansvar i oppfølgingen av avtalen, god og tydelig kommunikasjon og veiledning i sentrale kanaler, herunder hjemmesider, teams m.m.

11 Implementering og avtaleforvaltning

11.1 Implementering

Implementering vil starte opp så snart avtalene er signert. Avtalen i seg selv innehar ikke spesielt kompliserte elementer. Imidlertid er avtalen delt inn i regioner. Dette innebærer at det vil være mange leverandører, mer eller mindre profesjonelle, knyttet til avtalen. En viss tid må derfor påberegnes for implementering.

Det estimeres med en seks ukers implementeringsperiode for de virksomheter som er med fra oppstart av avtalen.

11.2 Avtaleforvaltning

Statens innkjøpscenter vil ha en dedikert avtaleforvalter for denne fellesavtalen, hvis ansvarsområde vil være på et mer strategisk nivå og i henhold til Statens innkjøpscenters egne rutiner.

Fokus vil være rettet mot:

- Oppfølging av klima og miljøkrav
- Oppfølging av samfunns mål, spesielt relatert til andel på arbeidstiltak
- Oppfølging av samfunnsansvar hos leverandør og kanal for videresalg
- Avtalelojalitet
- Proaktive handlinger for å optimalisere prosess

12 Signatur og godkjenning

Endringer etter godkjenning og signering av denne konkurransestrategien skal godkjennes av avdelingsdirektør for Statens innkjøpscenter.